

ประติมากรรม: รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา

Sculptures from Buddhist Faith

วันชนะ ไชยศรี

Wanchana Chaisi

สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Visual Arts and Design Faculty of Fine and Applied Art Burapha University

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาความศรัทธาที่เกิดจากความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยการศึกษาจากสถาปัตยกรรมและประติมากรรม 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปทรง ส่วนประกอบ งานสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่แสดงออกถึงในเรื่องของความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 3) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม โดยใช้วิธีการเน้นการตัดทอนรูปทรง ประกอบกับจินตนาการของผู้วิจัย ให้แสดงออกถึงเรื่องราวความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษาวิทยานิพนธ์พบว่า การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมชุด “ความศรัทธาในพุทธศาสนา” แบ่งรูปทรงเป็น 2 ส่วน คือ รูปทรงภายนอกและ รูปทรงภายใน รูปทรงภายนอกผู้วิจัยได้จำแนกรูปทรง ส่วนประกอบในงานสถาปัตยกรรมและประติมากรรม มาเป็นใช้ในการตัดทอนรูปทรง ทำให้รูปทรงภายนอกแสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนา รูปทรงภายในผู้วิจัยได้นำของกลีบบัวที่มีลักษณะซ้อนกันเข้าไปด้านใน และรูปทรงกลมซ้อนกันขึ้นไปแสดงถึงหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ที่แฝงอยู่กับรูปทรงหลักภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับคติการสร้างสถาปัตยกรรมประติมากรรม ที่แฝงไปด้วยหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา เพื่อให้ผลงานประติมากรรมแสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนามากที่สุด ซึ่งผลงานประติมากรรมชุด “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา” ทั้งหมด 4 ผลงานคือ

- ขั้นที่ 1 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 1 (สี่เหล่าน)”
- ขั้นที่ 2 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 2 (อริยมรรค)”
- ขั้นที่ 3 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 3 (ไตรสิกขา)”
- ขั้นที่ 4 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 4 (ขราวาสธรรม)”

คำสำคัญ: ประติมากรรม รูปทรง จาก ความศรัทธา ใน พุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this thesis were to study the beliefs derived from the adherence to Buddhism by study of architecture and sculpture and analyze the shape of the components to use as a basis for sculptures that reflect faith in Buddhism and content shows the faith in Buddhism. To create a piece of create Sculpture of Faith in Buddhism.

Researchers divided into two parts are Outer shape and Inner shape. Researchers have classified the shapes components in Architecture and Sculpture, It is used to shorten the shape of the outer shape representing the Faith in Buddhism, and the inner shape has a stacked teal pole and a spherical shape representing the doctrines of Buddhism. The outer core conforms to the

architectural motto and sculptures are hidden in Buddhist doctrine. To make a sculpture show the most faith in Buddhism. Researchers have created sculptures. "Shape of Faith in Buddhism"

There are 4 pieces of Shape of Faith in Buddhism as follows:

- 1.Shape of Faith in Buddhism in Four Kinds
- 2.Shape of Faith in Buddhism in The Noble Eightfold path
- 3.Shape of Faith in Buddhism in The Threefold training
- 4.Shape of Faith in Buddhism in Gharavasa-Dhamma

Keyword: Sculptures from Buddhist Faith

ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

ความเชื่อและศรัทธาในศาสนา วัฒนธรรมแขนงต่างๆ ในแง่การสร้างสรรค การยกระดับวัฒนธรรม และความสืบเนื่องทางวัฒนธรรมจนกลายเป็นอารยธรรม ศาสนาและความเชื่อเป็นทั้งเหตุโดยตรงและโดยอ้อม ที่ทำให้เกิดอารยธรรมในสังคม หรือของชนชาติใดชนชาติหนึ่ง อาจแผ่ขยายไปสู่ที่ต่างๆ จากจุดศูนย์กลางอารยธรรมนั้น เช่น พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาหลักที่สร้างอารยธรรมหรือมีส่วนสร้างอารยธรรมของหลายชาติ หลายภาษา เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและในความเป็นไปของอารยธรรมโลกในปัจจุบัน ซึ่งความเชื่อและศรัทธาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างแยกไม่ออก อาจกล่าวได้ว่าเราไม่ได้นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความเชื่อและศรัทธาจะมีบทบาทด้อยลงไป การนับถือศาสนาของคนไทยเป็นเรื่องสำคัญที่จะหล่อหลอมให้สังคมไทยเป็นไปในแบบอย่างที่เรียกได้ว่า "อย่างไทย" มีเอกลักษณ์เป็นไทย นอกเหนือจากความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาหลักของตนเองแล้ว คนไทยส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อในสิ่งต่างๆ เช่น ความเชื่อเรื่องของผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเรือน พระภูมิเจ้าที่ เทพเจ้า ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็น ลักษณะความเชื่อและศรัทธาที่อยู่ในสังคมไทยที่พบเห็นได้บ่อยครั้ง มีการแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของพิธีกรรม ประเพณี สิ่งของ รูปปั้นรูปแกะสลัก(ประติมากรรม) สถาปัตยกรรม จิตรกรรม รอยสัก ฯลฯ

สังคมไทยเป็นสังคมพุทธ หรืออาจเรียกได้อีกนัยหนึ่งว่า อารยธรรมไทย ซึ่งเป็น

อารยธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากคนไทยนับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 94.72 ของประชากรทั้งประเทศ (กรมการศาสนา, 2547) จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย อีกทั้งความเชื่อและศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแยกไม่ได้ ดังที่ อุดม จุมพลผล (2549, บทนำ) กล่าวว่า ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นเมืองพุทธศาสนา มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มาแต่ครั้งสมัยโบราณ พระมหากษัตริย์ไทยทงพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และองค์อัครศาสนูปถัมภก พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เอกရာชอธิปไตย เอกลักษณ์ ค่านิยม บุคลิกลักษณะและระบบความเชื่อแก่ชาติไทย และเป็นรากฐานแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมอันมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งและจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ในสังคมไทย

พระพุทธศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตก่อเกิดเป็นวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ เมื่อกล่าวถึงศาสนาและความเชื่ออาจกล่าวได้ว่า เป็นทั้งเหตุปัจจัยทางตรงและทางอ้อม อันก่อให้เกิดวัฒนธรรมขึ้นในสังคม ซึ่งอาจมีการแผ่ขยายจากจุดศูนย์กลางทางวัฒนธรรมนั้นไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ อาทิ พระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น ศาสนาเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดความศรัทธา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อันก่อให้เกิดความลึกซึ้งและคุณค่าทางจิตใจ จนนำมาสู่การกระทำหรือการสร้างสรรคผลงานต่าง ๆ อันอยู่ภายใต้ความมี

เหตุมีผลส่วนปัจเจก ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ กล่าวถึงศรัทธาว่า ศรัทธาเป็นความเชื่อและความรู้สึกซาบซึ้งด้วยมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนมองเห็น ซึ่งเป็นความมั่นใจใน 3 องค์ประกอบ คือ มั่นใจว่าเป็นไปได้ มั่นใจว่ามีคุณค่า และเร้าให้พิสูจน์ความจริง ศรัทธาที่แท้จริงตามนัยทางพุทธศาสนาจึงมิใช่ศรัทธาที่ใช้อารมณ์จกซึมเหตุผล แต่ต้องมีปัญญาเป็นตัวควบคุมและส่งเสริมความคิด (ภัทรา ศิริमानนท์, 2551, หน้า 15)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สันติ เล็กสุขุม (2555, หน้า132) ที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความศรัทธากับพุทธศาสนาไว้ว่า ความนิยมสร้างศาสนสถาน ศาสนวัตถุ เพื่อการสะสมบุญกุศล หวังโชค วาสนาส่วนตนแพร่กระจายอย่างรวดเร็วกลุ่มคนที่ทำให้เกิดศรัทธาและกลุ่มที่ตอบสนองคือกลุ่มเดียวกันหรือคนละกลุ่มก็ตาม แต่ย่อมมีประโยชน์ร่วมกัน ชาวพุทธพาณิชย์เหล่านี้มีศักยภาพในการดำเนินงานอย่างมีระบบทั้งด้านการสร้างตำนาน ให้เกิดศรัทธา ความน่าเชื่อถือ การผลิต การสร้างความขลัง การตลาด ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อประเภทต่างๆ ผลงานที่ผลิตสร้างขึ้นมาบ่อยครั้งที่ด้อยคุณค่าทางศิลปะด้อยคุณค่าทางสติปัญญาแต่อาจกลบกลายเป็นของมีราคาสูง จึงเป็นที่ยอมรับ เอาแบบอย่างไปสร้างกันอีกด้วย

กล่าวได้ว่า การนับถือศาสนาของคนไทยล้วนนำมาสู่ความเชื่อและศรัทธาข้างต้น อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยก่อให้เกิด จาริต ประเพณี พิธีกรรม เครื่องใช้ กระทั่งงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ทั้งประติมากรรม จิตรกรรม และสถาปัตยกรรม ดังที่ สันติ เล็กสุขุม (2555, หน้า 4) กล่าวว่าโดยทั่วไปจิตรกรรมประดับผนังอาคารสถาปัตยกรรมหรือผนังคูหา ประติมากรรมรูปเคารพที่สำคัญประดิษฐานภายในอาคารอันเป็นงานสถาปัตยกรรม งานช่างหลักทั้งสามนี้ทำหน้าที่สำคัญ จิตรกรรมบอกเล่าคำสอน เรื่องราวตำนาน นิทานทางศาสนา รวมทั้งลวดลายรูปทรงที่ออกแบบมาเพื่อประดับพื้นที่ต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความสวยงาม ประติมากรรมบอกเล่าคำสอน เรื่องราวตำนาน นิทานทางศาสนา เช่นเดียวกัน พระพุทธรูปปางต่าง ๆ ล้วนสื่อเหตุการณ์ตอนต่าง ๆ ในพุทธประวัติ เช่น ปางขณะมาร เป็นต้น สถาปัตยกรรม นอกจากเจดีย์รูปทรงต่าง ๆ แล้วยังมีอาคารศาสนา สถานประดิษฐานพระพุทธรูป คือ พุทธสถาน ซึ่งใช้กระทำพิธีกรรมอีกด้วย

พระอดิเรก อาทิจจพล (2550, หน้า 8) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับศิลปะไว้ว่า จากอดีตที่ผ่านมานับพันปีนั้นจะเห็นว่า “ศิลปะกับศาสนา” มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาช้านาน เพราะศิลปะมักถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ศาสนาไปยังพุทธศาสนิกชน หรือสร้างเป็นสัญลักษณ์ของศาสนา เช่น การสร้างงานจิตรกรรมเพื่ออธิบายหลักธรรม หรือบันทึกเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับประวัติชีวิตของศาสดาหรืออธิบายคำสอนของศาสดา การสร้างวัตถุหรือรูปเคารพในศาสนาต่างๆ ศิลปะที่สร้างขึ้นเนื่องในศาสนานั้นมีแทบทุกประเภท ตั้งแต่ประเภทประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรมและประเภทอื่นๆ จุดประสงค์หรือเป้าหมายในการสร้างศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ต่างไปจากการสร้างศิลปะประเภทอื่น เพราะศิลปินผู้สร้างศิลปะ เนื่องในศาสนาหรือศาสนา ศิลปินนั้น มีเป้าหมายของเนื้อหาแน่นอนอยู่ที่การศิลปกรรมเพื่อรับใช้ศาสนา ซึ่งสาระสำคัญของศาสนาทุกศาสนานั้น มุ่งให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี มีศีลธรรมประจำใจ ดังนั้น เนื้อหาหรือเป้าหมายของศาสนศิลป์ จึงเน้นที่ความดีและความงาม เพื่อให้ผู้เสพได้รับความรู้สึกนึกคิดบนพื้นฐาน ที่เป็นแนวปรัชญาของศาสนาแต่ละศาสนา

นอกจากนี้ สมบูรณ์ คำเตี (2549, บทนำ) กล่าวถึงพุทธศาสนาและศรัทธาอันนำมาสู่การสร้างสรรคผลงานทางศิลปะไว้ว่า สังคมไทยในอดีตอาศัยปรัชญา คำสอนแห่งพระพุทธศาสนาอธิบายสภาวะธรรมชาติและความเป็นจริงในชีวิต ในการเวียนว่ายตายเกิด มีทั้งความโลภ โกรธ หลง และการพัฒนาสติปัญญาให้บังเกิดความเป็น “พุทธะ” อันหมายถึงการพัฒนาไปสู่ความบริสุทธิ์บริบูรณ์ทางปัญญาเพื่อแสวงหาวิถีแห่งการหลุดพ้นจากทะเลวฏสงสาร ด้วยศรัทธาและความเชื่อในมรรคผลและมองเห็นถึงประโยชน์แห่งคำสอนของพระพุทธองค์อันประเสริฐนี้ เป็นเหตุให้พุทธศาสนิกชนผู้เลื่อมใสศรัทธาในคำสอนของพระพุทธองค์ได้สร้างสรรคผลงาน “พุทธศิลป์” ขึ้น ซึ่งนอกจากจะได้การ

น้อมนำให้ผู้สร้างสรรค์ศิลปกรรมได้ใกล้ชิดแนบแน่นกับวิถีแห่งพุทธศาสนายิ่งขึ้น อันเป็นการพัฒนาไปสู่จุดหมายของสภาวะแห่งความเป็นพุทธะในที่สุด

จากความสัมพันธ์ระหว่าง ศาสนา ศรีทธา และศิลปะข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานศิลปะประเภทสถาปัตยกรรมและประติมากรรม ซึ่งมีรูปทรงอันสื่อความให้เห็นถึง ความเชื่อ ศรีทธาในพระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสอนที่ดั่งาม โดยศึกษาในเรื่องของความศรีทธาของคนไทย รูปทรงของสถูปเจดีย์ ที่มา คติ และเทคนิคของการสร้างพระพุทธรูป รวมทั้งเส้นและรูปทรงต่าง ๆ ประกอบกัน อันเป็นการร่วมถ่ายทอดผลงานประติมากรรม และเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานร่วมสมัยอันสอดคล้องกับแนวคิดทางพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความศรีทธาที่เกิดจากความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยการศึกษาจากสถาปัตยกรรมและประติมากรรม
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปทรง ส่วนประกอบ งานสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่แสดงออกถึงในเรื่องของความศรีทธาในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม โดยใช้วิธีการเน้นการตัดทอนรูปทรง ประกอบกับจินตนาการของผู้วิจัย ให้แสดงออกถึงเรื่องราวความศรีทธาในพระพุทธศาสนา

วิธีการดำเนินงานและขั้นตอนการวิจัย

1. การศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มีการศึกษา 3 ลักษณะ
 - 1.1 ข้อมูลภาคเอกสารหาข้อมูลจากเอกสาร
 - 1.2 ข้อมูลภาคสนาม
 - 1.2.1 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย
 - 1.2.2 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
 - 1.2.3 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก
 - 1.2.4 วัดพระแก้ว จังหวัดกำแพงเพชร
 - 1.2.5 วัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน
 - 1.2.6 วัดช้างค้ำ จังหวัดน่าน
 - 1.3 ศึกษาหาข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง
2. การวิเคราะห์ การตัดทอนและสร้างรูปร่างจากข้อมูล แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้
 - 2.1 การวิเคราะห์ การตัดทอนและสร้างรูปร่างสถาปัตยกรรมประเภทสถูปเจดีย์ทรงปราสาท
 - 2.2 การวิเคราะห์ การตัดทอนและสร้างรูปร่างสถาปัตยกรรมประเภทสถูปเจดีย์ทรงระฆัง
 - 2.3 การวิเคราะห์ การตัดทอนและสร้างรูปร่างสถาปัตยกรรมประเภทสถูปเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์
 - 2.4 การวิเคราะห์ การตัดทอนและสร้างรูปร่างประติมากรรมพระพุทธรูป
3. การสร้างภาพร่าง และวิเคราะห์ภาพร่าง ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 การทำแบบร่าง (Sketch) จำนวน 27 ชิ้น
 - 3.2 การปั้นรูปทรงแบบคร่าวๆ เพื่อศึกษาในอัตราส่วน 1:1 วิเคราะห์ รูปแบบ รูปทรงโครงสร้างทางประติมากรรมข้อดี ข้อเสีย และปัญหา เพื่อเป็นการควบคุมการแสดงผลและการสร้างสรรค์ผลงานจริง
 - 3.3 การวิเคราะห์แบบร่างเพื่อนำมาทำแบบจำลอง (Model) จำนวน 4 ชิ้น
4. การทำแบบจำลอง 3 มิติ จำนวน 4 ชิ้น

5. การวิเคราะห์แบบจำลอง เพื่อศึกษาค้นคว้าความแตกต่างในจุดเด่นและจุดด้อยของแบบจำลองแต่ละชั้น และศึกษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในแต่ละชั้น ซึ่งมีผลต่อการพัฒนางานที่มาจากแนวคิดเดียวกัน นอกจากนี้จะได้ประโยชน์ทางการสร้างสรรค์แล้ว การวิเคราะห์แบบงานประติมากรรมของตนเองนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมากที่ผู้สร้างสรรค์ควรปฏิบัติ เนื่องจากการขยายผลงานประติมากรรมในชั้นหนึ่งนั้นใช้ระยะเวลาานาน ทั้งยังใช้กระบวนการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเฉพาะและมีต้นทุนวัสดุที่ค่อนข้างสูง การวางแผนงานก่อนขยายงานจึงเป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการสร้างสรรคผลงาน

6. นำเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์

7. ลงมือปฏิบัติงาน และสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคไฟเบอร์กลาส ได้ผลงานประติมากรรมจำนวน 4 ชิ้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 1 (สี่เหล่าน)”

ชั้นที่ 2 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 2 (อริยมรรค)”

ชั้นที่ 3 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 3 (ไตรสิกขา)”

ชั้นที่ 4 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 4 (ฆราวาสธรรม)”

8. วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้ความรู้เรื่องทัศนธาตุและต้องอาศัยการศึกษาทำความเข้าใจในวิชาองค์ประกอบศิลป์

9. ตรวจสอบความถูกต้องของผลงาน ปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ

10. จัดทำวิทยานิพนธ์และจัดนิทรรศการแสดงผลงานการสร้างสรรค

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยรู้และเข้าใจความศรัทธาที่เกิดจากความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาซึ่งเกิดจากหลักธรรมคำสอนที่ฝังงาน โดยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้แสดงออกผ่านงานสถาปัตยกรรม และงานปฏิมากรรม มาตลอดทุกยุคทุกสมัย ที่แฝงไปด้วยคติในการสร้างที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอน และหนทางแห่งการปฏิบัติตนในทางพระพุทธศาสนา

2. ผู้วิจัยจำแนกรูปทรง ส่วนประกอบในงานสถาปัตยกรรมและปฏิมากรรมที่แสดงออกถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมชุด รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา ซึ่งกลายเป็นความต้องการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคทางศิลปะที่ผู้วิจัยมีความถนัดทาง และสามารถสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานศิลปะได้ในแง่ของสุนทรียศาสตร์

3. ถ่ายทอดผลงานประติมากรรมชุด “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา” ผู้วิจัยสร้างสรรค์งานประเภทประติมากรรม โดยเน้นการตัดทอนรูปทรง ประกอบกับจินตนาการของผู้วิจัยให้แสดงออกถึงเรื่องราวความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมทั้งหมด 4 ผลงาน ดังนี้

3.1. ชั้นที่ 1 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 1 (สี่เหล่าน)”

3.2. ชั้นที่ 2 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 2 (อริยมรรค)”

3.3. ชั้นที่ 3 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 3 (ไตรสิกขา)”

3.4. ชั้นที่ 4 ผลงานชื่อ “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา 4 (ฆราวาสธรรม)”

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “รูปทรงจากความศรัทธาในพุทธศาสนา” เป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวกึ่งนามธรรม ผู้วิจัยสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด รูปทรง ความรู้สึกความศรัทธาในพุทธศาสนา เป็นการสร้างสรรค์โดยเน้นการตัดทอนรูปทรงจากสถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม ประกอบกับจินตนาการของผู้วิจัย ออกมาเป็น

ผลงานประติมากรรมเทคนิคไฟเบอร์กลาสจำนวน 4 ชิ้น โดยผู้วิจัยทำการศึกษาความศรัทธาที่เกิดจากความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาซึ่งเกิดจากหลักธรรมคำสอนที่ฝังใจ โดยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้แสดงออกผ่านงานสถาปัตยกรรม และงานประติมากรรม ที่แฝงไปด้วยคติในการสร้างที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอน และหนทางแห่งการปฏิบัติตนในทางพระพุทธศาสนา และทำการจำแนกรูปทรง ส่วนประกอบในงานสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่แสดงออกถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบกับจินตนาการของผู้วิจัย มาสร้างสรรค์เป็นผลงานประติมากรรมชิ้นที่ 1-4 ที่สามารถแสดงรูปทรงสะท้อนถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

1. ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “รูปทรงจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา” มีเนื้อหาที่แสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนา โดยใช้รูปทรงจากสถาปัตยกรรม ประติมากรรม เป็นสัญลักษณ์แทนความหมาย และสอดแทรกหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ที่สอดคล้องกับคติการสร้างสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ในอดีตที่แฝงไปด้วยคติในการสร้างที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอน และหนทางแห่งการปฏิบัติตนในทางพระพุทธศาสนา

2. ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “รูปทรงจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา” มีรูปทรงที่แสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนา รูปทรงในผลงานวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ รูปทรงภายนอกและ รูปทรงภายใน รูปทรงภายนอกผู้วิจัยได้จำแนกรูปทรง ส่วนประกอบในงานสถาปัตยกรรมและประติมากรรม มาเป็นใช้ในการตัดทอนรูปทรง ทำให้รูปทรงภายนอกแสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนา รูปทรงภายในผู้วิจัยได้นำของกสิบบัวที่มีลักษณะซ้อนกันเข้าไปด้านใน และรูปทรงกลมซ้อนกันขึ้นไปทีละชั้นที่แสดงถึงหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาที่แฝงอยู่กับรูปทรงหลักภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับคติการสร้างสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ที่แฝงไปด้วยหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา

3. ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “รูปทรงจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยเลือกใช้สีทอง(Gold) และสีสำริด (Bronze) ซึ่งเป็นการสะท้อนแนวคิด และคุณค่าของผลงาน โดยแนวคิดของการใช้สีผู้วิจัยมุ่งเน้นสีเป็นส่วนหลักด้านรูปทรงให้มีคุณค่าทางด้านความรู้สึก และความหมาย ที่สะท้อนแนวคิดผู้วิจัยต้องการแสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนาด้วยสีทอง(Gold) และสีสำริด (Bronze) เพื่อแทนคุณค่าวัสดุการหล่อทอง หล่อสำริด ซึ่งสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกด้านความหมายของความศรัทธาในพุทธศาสนา ที่มีความมั่นคง แข็งแรงและหนักแน่น ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงแม้เวลาผ่านไปนานเท่าใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการสร้างสรรค์ผลงานควรมีการวางแผนเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของการเลือกวัสดุ ขั้นตอนการทำงาน ระยะเวลา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของผลงาน รวมทั้งไม่สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณมากนัก
2. งานวิจัยชิ้นมุ่งศึกษางานศิลปะประเภทประติมากรรมเป็นหลัก ซึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมีการศึกษาครอบคลุมไปถึงงานประเภทอื่นๆ เช่นจิตรกรรม การพิมพ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนของงานศิลปะที่เกิดขึ้นจากความศรัทธามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างสรรค์ผลงานสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการเลือกใช้วัสดุอื่นๆ นำมาสร้างสรรค์ผลงาน อาทิ ปูนปลาสเตอร์ โลหะ ไม้ เป็นต้น
2. ศึกษารูปทรงจากความศรัทธาในศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชวพงศ์ ชานิประศาสน์. (ม.ป.ป.). คติ - สัญลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย รวบรวมจากคอลัมน์ "คติ- สัญลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย". ข่าวสด, เข้าถึงได้จาก <http://www.sookjai.com/index.php?topic=105930.0;wap2>
- ชวพงศ์ ชานิประศาสน์. (ม.ป.ป.). ความหมายของ "พระพุทธรูป" และ "พระพุทธรเจ้า" ตามความเป็นจริงคัดลอกจากพระไตรปิฎกชุด 91 เล่ม มหามกุฏราชวิทยาลัย. ข่าวสด, เข้าถึงได้จาก <https://board.postjung.com/956651.html>
- ชวพงศ์ ชานิประศาสน์. (2559). คอลัมน์ คติ-สัญลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย : ปางมารวิชัยหรือปางพิชิตมาร. ข่าวสด, ปี (ฉบับ), (ม.ป.น.). เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/amulets/news_129863
- ธีรวิศ บาเพ็ญบุญบำรุง. (ม.ป.ป.). (บทวิเคราะห์เรื่องพุทธปรัชญา) สถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา. เข้าถึงได้จาก https://www.baanjomyut.com/library_2/extension-3/analysis_of_the_buddhist_philosophy/35.html
- นริศรานุกิตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ; ดารงราชานภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2505.
- ปัญญาวัฒน์ วัชรการ. (2555). สิ่งศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตคนไทย. เข้าถึงได้จาก <http://punyawat63.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พ.ศ. 2546 (พิมพ์ครั้งที่ 12). พระราชพงศาวดาร กรุงศรีอยุธยา ฉบับ พันจันทนมาศ เจริญ. (2553). นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- พัสดราภรณ์ แก่นพรหม. (2551). การศึกษารูปแบบพระปรางค์และสถาปัตยกรรมที่มียอดปางในสมัย รัชกาลที่ 4-6 พุทธศักราชราชบัณฑิตยสถาน. (2536). จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges=ศรีวิธา>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2551). พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงวน รอดบุญ. (2529). ศิลปกรรมไทย กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สมคิด จิระทัศนกุล. (2537). วัด : พุทธสถาปัตยกรรมไทย กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- สมคิด จิระทัต. (2544). วัด: พุทธศาสนสถาปัตยกรรมไทย เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/w/index.php?title=ปรางค์&action=edit§ion=5>
- สมชาย ฐานวุฑโฒ (พระมหา ดร.สมชาย ฐานวุฑโฒ). (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก <https://www.dmc.tv/pages/ข้อคิดรอบตัว/ศิลปะกับศาสนา-ข้อคิดรอบตัว.html>
- สันติ เล็กสุขุม. (2552, วันที่ เดือน). เจดีย์ ความเป็นมาและคาศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 5). มติชน
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2548). กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน.
- หม่อมสุภัทรดิศ ดิศกุล. (2539). ศิลปะในประเทศไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมร สังข์นาค. (2553). วิถีธรรมวิถีไทยวิทยาลัยเทคนิคนครนายก หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.